

Beroepsverbod voor accountant en belastingadviseur? Als het aan het OM ligt wel...

In de toekomst kan de rechter een beroepsverbod opleggen aan accountants en belastingadviseurs indien zij worden veroordeeld voor valsheid in geschrift of het niet of onjuist doen van belastingaangifte. Dat beroepsverbod kan ook worden opgelegd als er sprake is van medeplichtigheid. Wordt een beroepsverbod opgelegd, dan kan de accountant of belastingadviseur zijn of haar beroep voor een door de rechter bepaalde periode niet meer uitoefenen. Aldus wordt iemand ernstig belemmerd om in zijn levensonderhoud te voorzien. Het beroepsverbod is daarmee een zeer vergaande sanctie.

Hierna komt aan de orde in welke gevallen nu en in de toekomst een beroepsverbod kan worden opgelegd en hoe daar op dit moment in de praktijk mee wordt omgegaan.

Beroepsverbod onder huidig recht

De rechter heeft de mogelijkheid om de schuldige de bijkomende straf van ontzetting van het recht een bepaald beroep uit te oefenen, kort gezegd: een beroepsverbod, op te leggen (artikel 28 lid 1 sub 5 Sr). De term bijkomende straf suggereert dat deze alleen kan worden opgelegd naast een zogenaamde hoofdstraf (bijvoorbeeld gevangenisstraf, een taakstraf of een geldboete), maar dat is niet meer het geval. Een bijkomende straf kan ook afzonderlijk – dus als enige straf – worden opgelegd (artikel 9 lid 5 Sr). Het opleggen van een beroepsverbod wordt zinvol geacht om te voorkomen dat iemand in de toekomst in het kader van zijn beroep soortgelijke strafbare feiten pleegt als waarvoor hij is veroordeeld.

De rechter kan alleen een beroepsverbod opleggen bij een veroordeling voor strafbare feiten waarin uitdrukkelijk is bepaald dat een bijkomende straf mag worden opgelegd. Zo kan voor de misdrijven uit de titel ‘bedrog’, waaronder

oplichting, flessentrekkerij, bedrog bij verzekeringen, omkoping en bedrog met een balans en verlies-en-winstrekening, al de bijkomende straf van het beroepsverbod worden opgelegd (zie artikel 339 Sr). De duur van de ontzetting bedraagt minimaal 2 en maximaal 5 jaar (artikel 31 lid 1 Sr). Daarnaast kent de Wet op de Economische Delicten de mogelijkheid om een beroepsverbod op te leggen (artikel 7 WED). Een beroepsverbod in de WED heeft een algemene werking en kan voor alle in de WED strafbaar gestelde delicten worden opgelegd, waaronder handel met voorwetenschap en overtreding van milieuwetten.

Toekomstige wetgeving

Zoals gezegd kan een bijkomende straf alleen in bij de wet bepaalde gevallen worden opgelegd. Dat betekent dat een beroepsverbod niet voor alle strafbare feiten kan worden opgelegd. In het kader van de verscherpte aanpak van fraude heeft de wetgever het nodig gevonden het aantal strafbare feiten waarvoor een beroepsverbod kan worden opgelegd uit te breiden. De wet van 12 juni 2009 voorziet in de verruiming van het aantal delicten waarvoor de bijkomende straf van het beroepsverbod kan worden opgelegd (Stb. 2009, 245).^[1] Deze wet is op 1 juli 2009 deels in werking getreden; de bepalingen over het beroepsverbod nog niet.^[2] Op dit moment is niet bekend wanneer de bepalingen omtrent het op te leggen beroepsverbod in werking zullen treden.

De delicten waarvoor, na invoering van de wet, een beroepsverbod kan worden opgelegd zijn onder andere valsheid in geschrift (artikel 225 e.v. Sr), faillissementsfraude (artikel 340 e.v. Sr) en belastingfraude (artikel 69 AWR^[3]). Uit de MvT blijkt dat de verruiming van het beroepsverbod met name is ingegeven om bestuurders en commissarissen tijdelijk te verhinderen dat zij hun functie kunnen uitoefenen. Financieel-economische criminaliteit zorgt voor forse maatschappelijke schade en ondermijnt het noodzakelijke vertrouwen in het handelsverkeer. Dit terwijl deze strafbare feiten bijna zonder uitzondering worden gepleegd door

calculerende daders, die zich bij voorkeur verschuilen achter een rechtspersoon. De rechtspersonen die zij gebruiken houden vervolgens na enige tijd op te bestaan, kennen ineens andere bestuurders of blijken te zijn ontdaan van alle activa, aldus de minister van Justitie.[\[4\]](#)

De praktijk

Wanneer zal een rechter het beroepsverbod opleggen? Uit de praktijk blijkt dat rechtbanken en hoven zeer behoedzaam omgaan met het opleggen van deze bijkomende straf. Het opleggen van een beroepsverbod wordt als zeer zwaar beschouwd en alleen in buitengewone omstandigheden en bij sommige recidivegevallen gerechtvaardigd geacht. Slechts bij hoge uitzondering wordt het beroepsverbod toegepast en dan vooral in de sfeer van de ernstige zedenmisdrijven.

Op verzoek van de Eerste Kamer heeft de minister van Justitie opdracht gegeven om te onderzoeken hoe vaak de rechter de afgelopen jaren een beroepsverbod heeft opgelegd. Uit dit onderzoek, verricht door het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving[\[5\]](#), blijkt dat er in de periode 1995 tot en met 2007 ongeveer 130 keer de bijkomende straf van ontzetting uit een beroep (of ambt) is opgelegd. In veruit de meeste gevallen had dat betrekking op veroordelingen ter zake van zedenmisdrijven, daarnaast op fraude- en economische delicten. De betrokken beroepen zijn velerlei: artsen, leraren en therapeuten maar ook accountants, boekhouders en ondernemers. In hoeveel gevallen het Openbaar Ministerie een beroepsverbod heeft geëist (en waarin de rechtbank die eis niet heeft toegewezen), is niet precies bekend, maar dat aantal zal hoger liggen. Het Openbaar Ministerie heeft tijdens strafzaken meermalen laten vallen dat het vaker een beroepsverbod zal eisen omdat er erg weinig gebruik van wordt gemaakt, terwijl de feiten dat wel zouden rechtvaardigen.

Nadat de rechter de ten laste gelegde feiten bewezen heeft verklaard, zal hij moeten vaststellen of de schuldige het feit in de uitoefening van zijn beroep heeft begaan.

Het begrip beroep is een zeer ruim begrip. Het Wetboek van Strafrecht bevat geen definitie van dit begrip. De wetgever heeft de invulling van dit begrip aan de praktijk overgelaten.^[6] Het is aan de rechter om te bepalen of in het concrete geval bepaalde werkzaamheden voldoende specifiek zijn om van een beroep te kunnen spreken en wat de precieze omvang van dat beroep is. Bij het beroep van belastingadviseur en accountant zal dat geen problemen opleveren. Ontzetting uit het beroep van ondernemer – zoals hiervoor aan de orde kwam – is wat mij betreft zeer problematisch. Wat moet daaronder worden verstaan, welke werkzaamheden mag de veroordeelde niet meer uitvoeren? In verband met de rechtszekerheid moet een veroordeelde precies weten welke werkzaamheden hij wel en welke hij niet mag verrichten. Een beroepsverbod is op zichzelf al een zeer zware sanctie, waardoor de veroordeelde daadwerkelijk wordt verhinderd in zijn levensonderhoud te voorzien, maar dat geldt des te meer wanneer het beroep dat niet meer mag worden uitgeoefend, onvoldoende concreet wordt omschreven. Bij het opleggen van een beroepsverbod zal de rechter in de strafmotivering tot uitdrukking moeten brengen waarom in dit geval een dergelijk zware straf moet worden opgelegd. Met andere woorden: welke buitengewone omstandigheden rechtvaardigen de oplegging van een beroepsverbod?

Beroepsverbod snel opgelegd

Indien de wet in werking treedt, kan de rechter feitelijk voor een eenvoudige valsheid in geschrift of belastingfraude een beroepsverbod opleggen. Dat geldt ook als er slechts sprake is van medeplichtigheid. Gelet op de huidige praktijk is het maar de vraag of de rechter, na verruiming van de mogelijkheden een beroepsverbod op te leggen, deze bijkomende straf veel zal opleggen. De rechterlijke macht maakt immers zeer behoedzaam en terughoudend gebruik van deze mogelijkheid. De verwachting is echter wel dat het Openbaar Ministerie vaker een beroepsverbod zal eisen. Daarbij is ook relevant dat de ATV-richtlijnen voorschrijven dat personen met

een voorbeeldfunctie eerder voor vervolging in aanmerking zouden moeten komen. Accountants en belastingadviseurs dienen zich van dit risico bewust te zijn.

[1] Deze wet heeft betrekking op meer onderwerpen dan alleen het beroepsverbod. De volledige naam luidt: Wet van 12 juni 2009 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, Wetboek van Strafvordering en enkele aanverwante wetten in verband met de strafbaarstelling van het deelnemen en meewerken aan training voor terrorisme, uitbreiding van de mogelijkheden tot ontzetting uit het beroep als bijkomende straf en enkele andere wijzigingen.

[2] Besluit van 24 juni 2009, Stb. 2009, 263.

[3] Aan artikel 69 AWR wordt een lid toegevoegd: indien de schuldige een van de strafbare feiten, omschreven in het eerste en tweede lid, in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

[4] *Kamerstukken II*, 31 386, nr. 3, p. 13.

[5] Rapport strafrechtelijke ontzetting uit beroep of ambt oplegging en naleving in de periode 1995-2008 d.d. oktober 2009.

[6] *Kamerstukken I*, 32 386, B (MvA), p.5.